

БИТОВИ НАРОДНИ ПЕСНИ

БИТОВИТЕ НАРОДНИ ПЕСНИ са най-голямата група песни в българския фолклор. В тях е отразен семейният и интимният бит на народа, разкрити са различни мисли, чувства и преживявания, в по-голямата си част присъщи на патриархалното семейство. По тематика се делят на: любовни, семейни, сватбени.

ЛЮБОВНИТЕ ПЕСНИ представляват прекрасна любовна лирика. Герои в тях са девойки или младежи, които чрез съответни художествени средства разкриват своите чувства, настроения и преживявания, породени от любовта им един към друг.

Първата любов, според народните схващания, е най-святото и нежно чувство. В тези песни за „*първото либе*“ се говори с особено уважение. Ако се престъпи любовна клетва, след нея идва заслужено възмездие. Отхвърлената или несподелена обич е голямо нещастие. Понякога може да причини смърт на младежа или девойката. В много от творбите се пее за изневярата, разочарованието, и тъжната раздяла, причинена от социално неравенство между влюбените. Образите на двамата млади са обрисувани с огромна симпатия и идеализация. Пред красотата на девойката бледнеят слънцето и звездите. За обрисовка на външността се употребяват превъзходни сравнения и епитети. Обстановката е реалистична, а средата - поетична. Младите се срещат в градинката, на кладенеца, на хорото, край гората.

В своята студия върху българските народни песни поетът Пенчо Славейков изтъква тяхната сбитост и стегнатост. Според него, чрез пестелива употреба на поетичните средства се предават трайни и възвишени чувства. Това е доказателство за дълбочината им, а също и за съвършенството на песните.

Главна тема на **СЕМЕЙНИТЕ ПЕСНИ** са отношенията между родители и деца, братя и сестри, снаха и свекърва, снаха и зълва, между етърви, между мъж и жена. Необикновено въздействие оказват песните, в които се пее за страданията на майка, останала без рожбите си. Тя е безутешна и ще тъгува до гроб за тях.

Мотивите в битовите песни са с общочовешко значение и са валидни за всички времена и епохи. В това се състои голямата им стойност. Повечето от тях са кратки лирични творби, но се срещат и по-пространни лироепични произведения, които имат характер на поеми и балади.

Битовите народни песни отразяват отношенията в патриархалното българско семейство. Те имат най-широк тематичен обхват от всички народни песни. Битовата песен е не само помощница в работата, но и духовна храна и наставница в едно безкнижно време. Тя пресъздава всекидневните човешки отношения, скърбите и радостите на хората, техните копнежи. Затова обикновено тя се ражда на хорото, по време на седянка, сватба, лазаруване и боледуване, когато хората възпяват живота такъв, какъвто е, изразявайки радостта и тъгата си.

Битовите песни отразяват:

ПАТРИАРХАЛНИТЕ ОТНОШЕНИЯ В БЪЛГАРСКОТО СЕМЕЙСТВО

Те са обект на изображение в лиричната песен „**Два са бора ред поредом расли**“. В нея са възхвалени хармоничните взаимоотношения между братя и сестри, загрижеността и обичта към сестрата, отговорността за запазване неопетнени нейната чест и име. Според патриархалната ценностна система, най-важно е било да се запази доброто име на девойката, с което тя да остане в съзнанието на съселяните си. А то се защитава с проявените от нея скромност, трудолюбие, зачитане и спазване на нравствените норми на рода. За да бъде защитена и предпазена от поругаване честта на девойката, се грижат обичните ѝ братя. Те са описани в песента като „*два бора*“, които са

„ред поредом расли“. Между тях, приютила се във високите и мощни фигури на братята си - борове, расте и *„ела тънковита“*, която те *„засланяли“* *„от студени ветри“*. Описаната в началото на песента природна картина отразява едно от годишните времена - зимата, което е свързано с представата за неуютност, уязвимост от *„зли бури, от студени ветри“*, можещи да причинят беди. Зимният пейзаж е последван от отрицателното сравнение, обикнат похват в народните песни, чрез който се изграждат образите на героите:

Не са били два бора високи, най са били два братя рождени.

Отрицанието свързва природната с битова картина. Както двата бора предпазват крехката ела от природните стихии, за да расте красива и стройна, така и двамата братя се грижат за своята сестра Елица, за да не бъде покрусена красотата, младостта и радостта ѝ, да не бъде опетнена честта ѝ.

Паралелът между явления от природата, душевни преживявания, човешки качества и отношения се нарича **образен паралелизъм**. Чрез него се съпоставят два образа въз основа на някакво сходство. Такава прилика откриваме и в песента **„Два са бора ред поредом расли“** между *„два бора високи“* - *„два братя рождени“*, *„ела тънковита“*-*„Елица сестрица“*, *„от зли бури, от студени ветри“* - *„от зли хули, от студени речи“*, *„да ѝ ветри върше не пребият“* — *„да ѝ хули име не похулят“*, *„да ѝ бури клоне не поломят“* — *„да ѝ речи слава не погубят“*. Така образният паралелизъм се оказва основен похват за изображение в песента. Чрез него се подчертава неделимостта и хармонията между природния и човешкия свят. Подобно на боровете, закрилящи с клоните си крехката ела от природните стихии, двамата братя предпазват сестра си от хулите на обществото.